

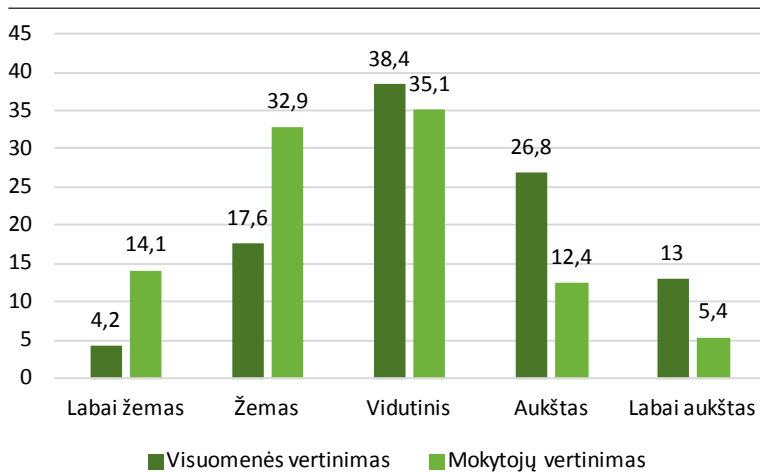
Kaip mokytojo profesijos prestižas vertinamas Lietuvoje?

Apskritai, sunku rasti patikimų tyrimų, kurių rezultatai parodytų realią mokytojo profesijos prestižo vietą, palyginti su kitomis profesijomis. Pirmiausia todėl, kad profesijos prestižas yra gana abstrakti sąvoka. Nėra ir negali būti objektyviai pamatuota kurio nors prestižo vieta tarp kitų prestižų. Yra matuojama tik visuomenės ar jos dalies nuomonė apie vieną ar kitą profesiją. Todėl profesijos prestižas – sąlyginė profesijos vieta visų profesijų hierarchijoje, atsižvelgiant į visuomenės nuomonę. Bendriausia prasme, **prestižas** – žmogaus ar grupės nuopelnų pripažinimo mastas. Kasdienėje vartosenoje šis terminas kartais persipina su panašių kitų sąvokų, tokių kaip au-

toritetas ar statusas, vartojimu. **Autoritetas** – ne šiaip nuopelnų ar reikšmės pripažinimas, o kartu tai yra ir žmogaus ar grupės gebėjimas, remiantis įgytu pranašumu, nukreipti žmonių elgesį reikiama linkme. O kalbant apie **statusą**, tiksliau, **socialinį statusą**, daugiau pabrėžiamas individo ar socialinės grupės padėties socialinių santykių sistemoje stabilumas, būdingos teisės ir pareigos.

Tiksliau neapibrėžus dominančio termino, nesusitarus dėl jo vienodos sampratos, galima abejoti vieno ar kito matavimo patikimumu. Pavyzdžiui, Lietuvoje vienas naujesnių mokytojo profesijos prestižo vertinimų yra susijęs su pilietinės galios indekso tyrimu 2019 metais (1 pav.). Ir visuomenės, ir mokytojų apklausoje respondentų buvo klausta, kaip jie vertina mokytojo prestižą.

1 pav. Mokytojų prestižo vertinimas 2019 m. (proc.)

Pagal: http://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2020/05/PGL_2019metai.pdf

Gauti duomenys akivaizdžiai liudija, kad visuomenė mokytojų prestižą vertina kaip labiau aukštą negu žemą – taip jį įvertino 40 proc. respondentų. Šis vertinimas pranoksta pačių mokytojų savo prestižo vertinimą – tik kiek daugiau nei šeštadalis respondentų iš mokytojų grupės savo profesijos prestižą vertina kaip labiau aukštą nei žemą. Galima būtų daryti išvadą, kad mokytojai prasčiau vertina savo pačių prestižą, palyginti su visos visuomenės vertinimu, ir kad reikia rūpintis mokytojų savivertės didinimu. Pažiūrėję giliau, matome, kad minėtus skirtumus galėjo nulemti paties tyrimo pobūdis.

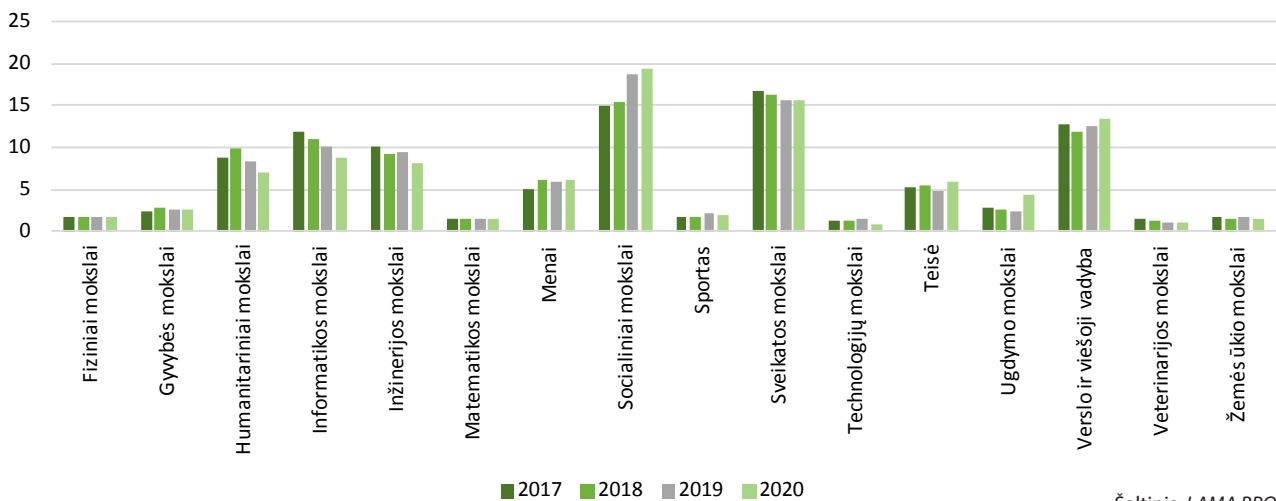
Abiem atvejais – ir mokytojų, ir likusių respondentų – apie prestižą buvo klausta be jokių šios sąvokos paaiškinimų: „Kaip jūs vertinate mokytojo profesijos prestižą?“ Tačiau mokytojams skirtame klausimyne, prieš vertinant prestižą, prašyta pateikti savo nuomonę apie įvairias su jų tiesioginiu darbu susijusias problemas – darbo užmokesčio dydį, mokinių elgesį, santykius su mokinių tėvais ir mokyklos administracija, aprūpinimą ugdymo priemonėmis, vaikų skaičių klasėje, pervargimą ar perdegimą. Likusiai respondentų daliai šie klausimai liko nežinomi. Suprantama, kad taip parengę klausimus, tyrėjai sukūrė skirtingas sąlygas suprasti profesijos prestižą.

Grįžtant prie sąvokos „profesijos prestižas“, vienas apibūdinimais labiau pabrėžiami profesijos vertingumo visuomenei aspektai, kitais – materialinis atlygis ir socialinės privilegijos. Dažnai bandoma suderinti abu apibūdinimus, teigiant, kad profesijos prestižą sudaro abu šie matmenų lygmenys – tiek profesijos reikšmė visuomenei, tiek įvairios socioekonominės paskatos.

Sociologijos literatūroje galima rasti įvairių bandymų sukurti profesijos prestižo mato teorinius konstruktus. Tarp jų aptiktume tokius veiksnius, kaip veiklos autonomiškumą, fizinę darbo aplinką, karjeros ir kvalifikacijos kėlimo galimybes, užsitarnautą visuomenės pagarbą, turimą įtaką, valdomus išteklius, profesijai įgyti reikalingą formalų išsilavinimo lygį ir t. t.

Didžioji problema yra ta, kad daugelis profesijos prestižo teorinių konstruktų dažniausiai neparodo vaizdo, kaip populiariai prestižas suprantamas visuomenėje. Apskritai, sąvokai „profesijos prestižas“ galima priskirti įvairias ją sudarančias dedamąsias ir taip gauti daugiau ar mažiau tyrėjus dominantį rezultatą. Tačiau tokie rezultatai retai kada paaiškina su profesijos prestižu susijusius padarinius. Viena iš svarbiausių šių dienų problemų Lietuvoje – kritęs šios profesijos patrauklumas, geidžiamumas tarp jaunimo. Gana patikimas profesijos prestižo rodiklis ir matas – aiškiai išreikštas jaunimo siekis tapti mokytojais. Akivaizdų tokios išvados įrodymą matome 2 pav.

2 pav. Universitetų studijų krypčių populiarumas stojančiųjų prašymuose pagal pirmąjį prioritetą 2017–2020 m. (proc.)

Šaltinis: LAMA BPO

Bendrajį vidurinį ugdymą baigusio jaunimo pasirinkimas labai aiškiai rodo mokytojo prestižo tendencijas Lietuvos visuomenėje. Tarp Lietuvos universitetų siūlomų šešiolikos studijų krypčių ugdymo mokslų kryptis pagal populiarumą pastaraisiais metais užima 9–10 vietas. Matyti, kad tikrai sunku

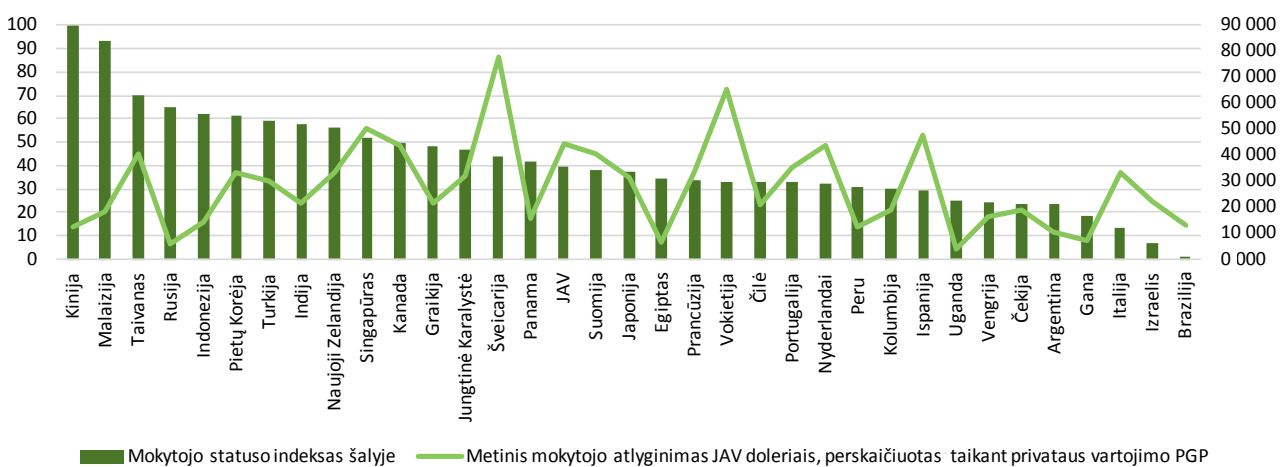
varžytis su populiariausiomis socialinių ir sveikatos mokslų, verslo ir viešosios vadybos, informatikos studijomis. Vis krintantį ugdymo mokslų krypties populiarumą 2020 metais pavyko šiek tiek pristabdyti tik dirbtinėmis priemonėmis – padidintomis stipendijomis.

Kaip mokytojo profesijos prestižas vertinamas pasaulyje?

Santykiškai neaukštas mokytojo profesijos prestižas nėra išskirtinė Lietuvos problema. Menkstantis prestižas yra būdingas ir kai kurioms užsienio šalims. Dar 2013 m. Varkey fondas paskelbė pirmąjį pasaulinį mokytojų statuso indeksą. Tuo metu visose tirtose šalyse mokytojai priskirti viduriniajam sluoksniui. Dažniausiai manyta, kad mokytojai pagal socialinį statusą yra panašūs į socialinius darbuotojus. Po

penkerių metų pateikta atnaujinta analizė. Vienas pagrindinių tyrimo tikslų buvo pamatuoti mokytojų vertinimo lygį ir jų socialinį statusą skirtingose šalyse. Pagrindiniai kriterijai, leidę daryti tolesnes išvadas apie mokytojo profesijos prestižą, buvo trys: mokytojo statuso indeksas šalyje, metinis vidutinis mokytojo atlyginimas ir mokinių pasiekimai tarptautiniame PISA tyrime. Tyrėjų nustatytą mokytojų statuso indeksą ir perskaičiuotą iš nacionalinės valiutos į sutartinius JAV dolerius atlyginimą matome 3 paveiksle.

3 pav. 2018 m. 35 šalių mokytojų statuso indeksas (proc.) ir perskaičiuotas metinis mokytojų atlyginimas

Šaltinis: Dolton P., Marcenaro O., de Vries R., She P. Global teacher status index 2018

Nors lyginant šalis tiesioginių sąsajų tarp statuso indekso ir atlyginimo pateiktuose duomenyse nereikėtų ieškoti, tačiau akivaizdu yra ir tai, kad statuso ir

atlyginimo santykis kai kuriose šalyse nėra labai priklausomi vienas nuo kito.

Tyrėjai atliko ir palyginamąją analizę su kitomis profesijomis. Buvo pasirinkta 14 profesijų (pareigybių), kurioms būdinga iš esmės panaši kvalifikacija ir panašus profesijos įgijimo būdas. Tyrime dalyva-

vusių šalių respondentai surangavo šias profesijas pagal visuomenės vertinimą. Labiausiai vertinamoms profesijoms buvo skiriama 14 balų, mažiausiai – 1 (1 lentelė).

1 lentelė. Profesijų statuso vertinimo vidurkis 35 tirtose šalyse

Profesija	Vertinimo vidurkis	Profesija	Vertinimo vidurkis
Gydytojai	11,6	Savivaldos pareigūnai	7,3
Teisininkai	9,5	Vadybos konsultantai	7,1
Inžinieriai	9,1	Vidurinio ugdymo mokytojai	7,0
Mokyklų vadovai	8,1	Pradinio ugdymo mokytojai	6,4
Teisėsaugos pareigūnai	7,8	Interneto dizaineriai	5,9
Slaugytojai	7,4	Socialiniai darbuotojai	5,8
Buhalteriai	7,3	Bibliotekininkai	4,6

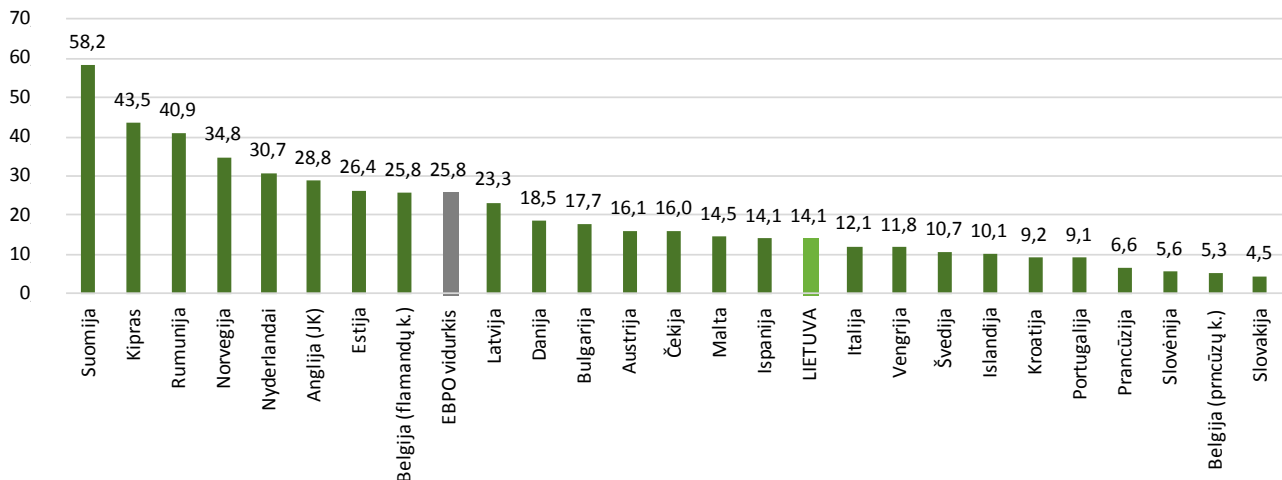
Šaltinis: Global teacher status index 2018

Matyti, kad sau artimoje socialinėje grupėje mokytojai surinko tik apie pusę balų. Tai juos nukelia į vertinimo lentelės apatinę dalį. Tiesa, yra skirtumų tarp šalių. Pavyzdžiui, Kinijoje ir Malaizijoje mokytojų vertinimas lygus gydytojų vertinimui. Tačiau absoliučioje daugumoje valstybių mokytojai stovi ant to paties vertinimo laiptelio, kaip ir socialiniai darbuotojai. Įdomu, kad atliekant šį tyrimą, pastebėtas daugeliu

valstybių būdingas palankesnis mokytojų savojo statuso vertinimas nei juos vertina likusioji visuomenės dalis.

O kaip save vertina Europos mokytojai? Siekiant suprasti juntamą profesijos prestižą, atliekant TALIS 2018 tyrimą, mokytojų buvo klausama, kiek stipriai jie sutinka su teiginiu, kad mokytojo profesija yra vertinama visuomenėje (4 pav.).

4 pav. Mokytojų dalis, kuri „absoliučiai sutinka“ arba „sutinka“ su teiginiu, kad mokytojo profesija visuomenėje yra vertinama, TALIS 2018 m. (proc.)

Šaltinis: TALIS 2018 ataskaita

Apskritai, EBPO šalyse vidutiniškai tik kiek daugiau nei ketvirtadalis (25,8 proc.) pagrindinio ugdymo mokytojų jaučiasi tinkamai vertinami visuomenės. Europoje labiausiai vertinami jaučiasi Suomijos mokytojai (58,2 proc.). Tai dar kartą patvirtina paplitusią nuomonę, kad Suomijoje mokytojai yra viena iš labiausiai pageidaujimų ir gerbiamų profesijų. Norint įrodyti šį teiginį, nereikia specialių tyrimų. Užtenka atkreipti dėmesį į faktą, kad tik apie 10 % visų norinčių studijuoti pretendentų priimama į mokytojus rengiančių universitetų studijas. Kaimyninių Baltijos šalių mokytojų vertinimai nedaug skiriasi nuo EBPO vidurkio: Estijoje – 26,4 proc., Latvijoje – 23,3 proc. Lietuvoje visuomenės vertinamų mokytojų, jų pačių akimis, dalis yra kur kas mažesnė – su

šiuo teiginiu sutinka tik 14,1 proc. respondentų. Beje, absoliučiai su šiuo teiginiu sutinka tik 2 proc. tyrime apklaustų mūsų šalies mokytojų.

Dar kartą norime pažymėti, kad yra sunku pamatuoti prestižą pagal veiklos reikšmingumą. Pastebėta, kad mokytojavimas labiau nei bet kuri kita profesija yra veikla, neturinti aiškaus pamatuojamo rezultato. Visada geriau matomi sportininkų, menininkų, gydytojų, išradėjų veiklos rezultatai, o mokytojo indėlių ugdant jauną žmogų linkę savintis ir kiti – šeima, visuomeninės organizacijos, apskritai švietimo įstaigos. Ir priešingai, yra gana daug veiksnių, dėl kurių atsakomybė už vienas ar kitas nesėkmes nepelnytai suverčiama mokytojams, taip prisidedant prie jų prestižo menkinimo.

Kokios priežastys lemia mokytojo profesijos prestižą Lietuvoje?

Čia pateiksime tik prielaidas, kurios nepalankiai veikia mokytojo prestižą Lietuvos visuomenėje. Nors nereikėtų perdėtai sureikšminti įvairiuose kontekstuose plintančių nuomonių, bet prestižui įtakos turi ir tokie vertinimai, kad tai yra labiau moteriška, senstanti, nepakankamai apmokama ir karjeros augimo galimybių nesuteikianti profesija, kurią renkasi

jaunimas su žemesniais bendrojo ugdymo pasiekimais.

Dalis šių mokytojo prestižą silpninančių prielaidų oficialiai pripažinta ir valstybės lygiu. Jau 2012 metų pabaigoje patvirtintoje Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje (toliau – VŠS 2013–2022) nurodyti susiformavę mokytojų bendruomenės sandaros netolygumai ir iškelti svarbiausi uždaviniai jiems išlyginti. Šis strateginis dokumentas numatė ir tris siekinius, tiesiogiai susijusius su mokytojų bendruomene.

2 lentelė. Su mokytojo profesija susiję VŠS 2013–2022 siekiniai

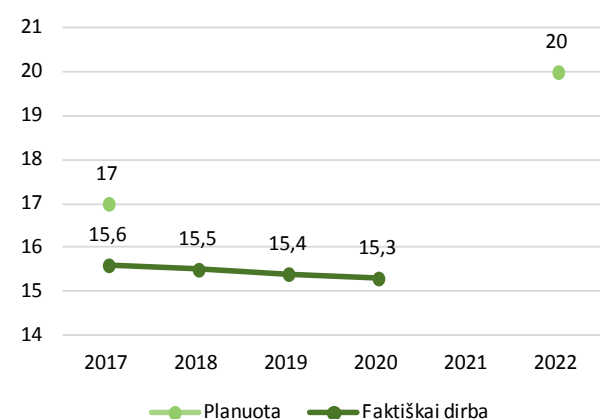
Rodiklis	Būklė (2013)	2017 m. siekinys/būklė	2022 m. siekinys
Įstojusiųjų į švietimo ir ugdymo kryptų grupės programas universitetuose minimalaus konkursinio balo ir įstojusiųjų į tais metais populiariausios grupės programas skirtumas (proc.) (LAMA BPO)	22,8	12,0 / 36,0	10,0
Vyrų mokytojų, dirbančių pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, dalis (proc.) (ŠVIS)	16,7	17,0 / 15,6	20,0
30–49 metų amžiaus mokytojų ir dėstytojų dalis (proc.) (ŠVIS, LSD)	49,1	55,0 / 44,4	60,0

Iš: VŠS 2013–2022

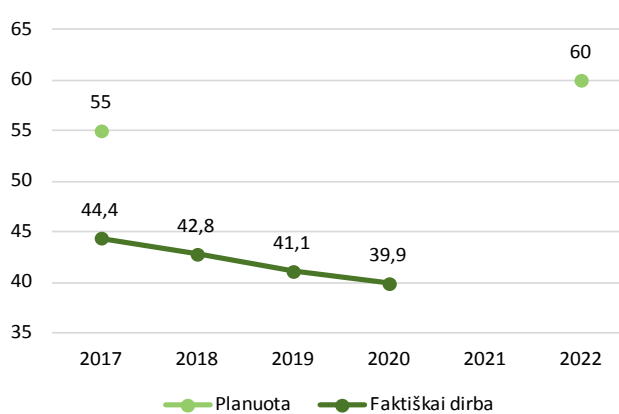
Apskritai, nėra neginčijamai įrodyto ryšio tarp didesnės mokytojų vyrų dalies ir ugdymo rezultatų gerėjimo. Bet didesnė vyrų mokytojų dalis padėtų įveikti įsitvirtinusių mokytojo profesijos kaip moteriškos veiklos

stereotipą. Nors šios srities strateginiai siekiniai ir suformuluoti, tačiau reali situacija negerėja. Atvirkščiai, matyti, kad nuo jų dar labiau tolstama. Situacija nesikeitė ir po tarpinių 2017 metų (5 pav.).

5 pav. Vyrų mokytojų, dirbančių pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, dalis (proc.)

6 pav. 30–49 metų amžiaus mokytojų ir dėstytojų dalis (proc.)

Šaltinis: ŠMSM

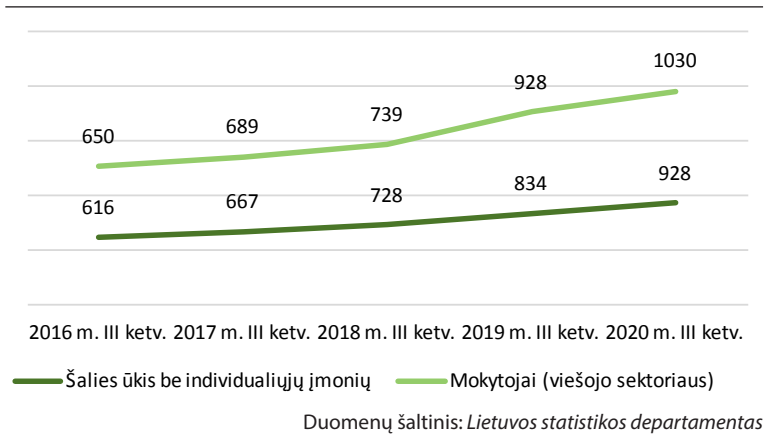
Žvelgiant į platesnį EBPO šalių kontekstą, situacija nedžiugina. Apskritai, moterys sudaro daugumą pagrindinio ugdymo mokytojų beveik visose TALIS 2018 tyrime dalyvavusiose šalyse. Tačiau Lietuvos rezultatas skiriasi nuo vidurkio: mūsų šalyje moterys sudaro 85 proc. pagrindinio ugdymo mokytojų, o EBPO šalyse – tik 68 proc.

Taip pat akivaizdu, kad pedagogų bendruomenė sensta – šalyje toliau mažėja 30–49 metų mokytojų dalis (6 pav.). TALIS 2018 tyrime dalyvavusiose EBPO šalyse pagrindinio ugdymo mokytojų amžiaus vidurkis yra 44 metai, o Lietuvoje – 50 metų. Lietuva pa-

tenka į šalių, kuriose mokytojai yra vyriausi, grupę. Be to, tyrimas parodė, kad Lietuvoje pagrindinio ugdymo programose dirba ypač mažai jaunų (iki 30 metų) mokytojų. Mūsų šalyje jie sudaro tik 3 proc., o EBPO vidurkis siekia 11 proc.

Dar vienas dažnai diskutuojamas prestižą lemiantis veiksnys – materialinės sąlygos. Teigiama, kad mokytojo atlyginimo dydis neatitinka įdedamo darbo sąnaudų, patiriamo streso. Viena vertus, oficialiai skelbiami duomenys rodo nuolatinį mokytojų atlyginimo augimą. Jis ne tik viršija vidutinį darbo užmokestį šalyje, bet pastaraisiais metais net ir auga greičiau (7 pav.).

7 pav. Mokytojų mėnesinis darbo užmokestis (neto), Eur

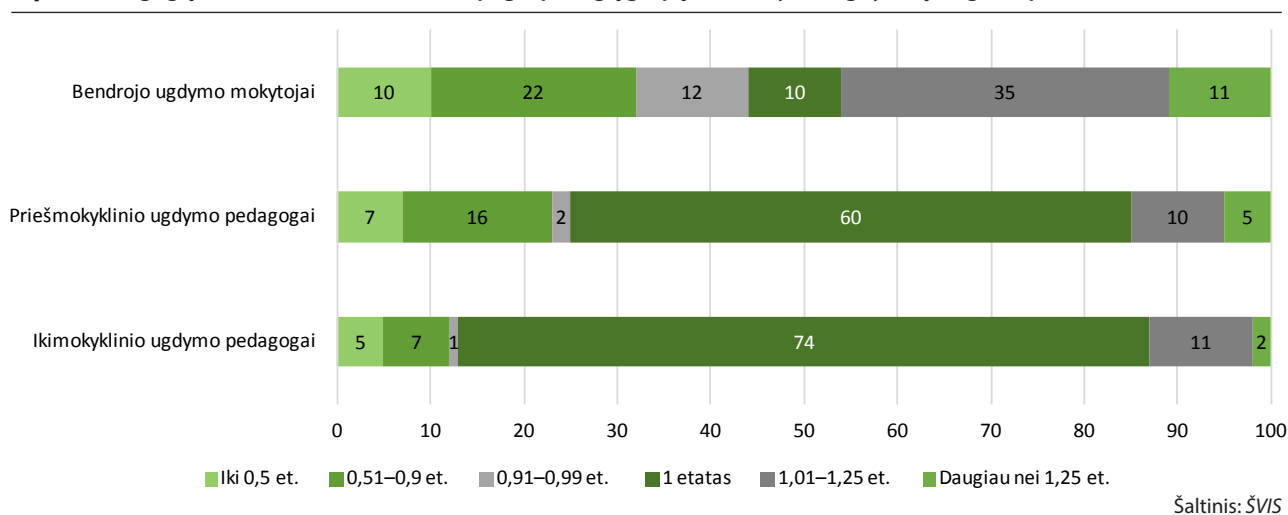

Oficialiai deklaruojamą augimą riboja viena ypatybė. Dažnas Lietuvos mokytojas priverstas savo atlyginimą užsidirbti ne vienoje, bet keliose mokyklose. STRATA skaičiavimais, visu darbo krūviu vienoje mokykloje pastaraisiais metais dirbo tik nedidelė Lietuvos mokytojų dalis:

- 2017 m. – apie 8 %;
- 2018 m. – apie 26 %;
- 2019 m. – apie 38 %.

2020 metų duomenys apie mokytojų darbo krūvį, skaičiuojant visas darbovietes, rodo kiek geresnę padėtį.

8 pav. Pedagogų krūvis visose darbovietėse pagal pareigų grupę savivaldybės ugdymo įstaigose (proc.)

Net ir skaičiuojant darbą visose darbovietėse, bendrojo ugdymo mokytojų, turinčių 1 etato ir didesnę krūvį, dalis siekia tik apie 56 proc. Šie skaičiai nepaneigia išvados, kad Lietuvoje yra santykinai daug mokytojų, kurie priversti ieškoti papildomo darbo, kad užsitikrintų didesnes pajamas pragyvenimui. Darbas keliose įstaigose nei mokytojo darbo kokybės, nei mokytojo teigiamo savo darbo sąlygų vertinimo taip pat nedidina.

Gal tai ir paaiškina faktą, kad Europos šalių kontekste Lietuvos mokytojai ypač nepalankiai vertina

savo atlyginimą. Prasčiau savo atlyginimą vertina tik Islandijos ir Portugalijos mokytojai. Apskritai, santykis tarp gaunamo atlyginimo ir vienam gyventojui tenkančios BVP dalies Lietuvoje yra visai priartėjęs prie Europos šalių vidurkio (-2,3 proc.). Kaimyninėse Latvijoje ir Estijoje šis atotrūkis yra kur kas didesnis – atitinkamai -12,1 proc. ir -13,4 proc.

Patrauklios karjeros perspektyvos taip pat gali būti svarbus veiksnys, nulemiantis profesijos prestižą. Tradiciškai yra išskiriamos šios dvi mokytojo karjeros kryptys:

3 lentelė. Mokytojo karjeros pagrindinės kryptys

	Horizontali	Vertikali
Pagrindinė veikla	Tęsiama	Nutraukiama
Karjeros požymio rodiklis	Aukštesnė formali kvalifikacija, galimybė eiti papildomas pareigas (konsultanto, mentoriaus, vertintojo)	Administracinis ar vadovo vaidmuo (švietimo įstaigos direktorius ar direktoriaus pavaduotojas)
Karjeros plėtros galimybės	Nuo darbo klasėje iki institucinio, regioninio ar nacionalinio lygmens	Nuo darbo įstaigoje iki regiono ar šalies lygmens

Pagal: Zablackė R. Kokias karjeros galimybes turi mokytojai?

Viena vertus, Lietuvoje mokytojams yra sudarytos galimybės plėtoti savo karjerą abiem kryptimis – egzistuoja skirtingos mokytojų kvalifikacinės kategorijos, o absoliuti dauguma įvairiausio lygmens švietimo srities vadovų turi bazinę pedagogo kvalifikaciją. Kita vertus, pastebimos tam tikros karjeros sistemos silpnybės, neleidžiančios karjeros plėtotės vertinti kaip veiksmingos mokytojo prestižo stiprinimo priemonės. Tarp šių silpnybų minėtinos:

- ilgai tenka laukti paaukštinimo galimybių;
- mokyklų finansinių išteklių trūkumas neleidžia skatinti mokytojus siekti paaukštinimo;
- nepakankama pusiausvyra tarp veiklos vertinimo išsamumo, kokybės ir vertinimo proceso racionalumo, ekonomiškumo;
- aiškaus atsakomybių apibrėžimo kiekviename aukštesniame karjeros lygmenyje stoka.

Taigi, tyrimų duomenys liudija, kad visuomenėje paplitę ir prestižą neigiamai veikiančios vertinimai turi nemažą dalį tiesos. Būtent šie vertinimai taip pat neigiamai veikia mokytojo profesijos patrauklumą tarp jaunimo.

Visuomenė vertina profesijas ir pagal išsilavinimą. Daug kur pasaulyje, norint tapti mokytoju, reikalauja-

ma magistro kvalifikacinio laipsnio. Lietuvoje kartais – ikimokyklinio ugdymo atveju – tam užtenka ir 3 metų profesinio bakalauro studijų. Kalbant apie bendrojo ugdymo mokytojus, Lietuvoje 37 proc. jų nurodo įgiję magistro ar jam prilyginamą laipsnį. EBPO šalyse atitinkamai – 44 proc. Daugiau negu 75 proc. magistro diplomą įgijusių mokytojų yra Slovakijoje, Portugalijoje, Čekijoje, Suomijoje, Kroatijoje, Italijoje, Gruzijoje ir Rusijoje. Kaimyninėse Estijoje ir Latvijoje šie skaičiai viršija atitinkamai 70 ir 60 proc.

Mokytojo įvaizdžio formavimui gana didelę įtaką daro ir žiniasklaida. Net keletą kartų Lietuvoje atlikti mokytojo įvaizdžio žiniasklaidoje tyrimai parodė, kad mokytojai retai patenka į žiniasklaidoje išskiriamas „sėkmingo žmogaus“ kategorijas, jų triūsas yra priskiriamas kasdienei gyvenimo rutinai. Tyrėjai teigia, kad atspindimas visuomenės požiūris į mokytoją ir jo darbą yra labiau neigiamas nei teigiamas. Neigiamas įvaizdis kuriamas pateikiant informaciją apie neigiamas mokytojo profesijai priklausančių asmenų būdo savybes ar padarytas profesines klaidas. Neutralių autorių kuriamą profesijos įvaizdį stiprina ir patys mokytojai, besiskundžiantys nuolatine įtampa dėl nesibaigiančių reformų ir su tuo susijusiu stresu kasdieniame darbe.

Kaip pasitikėjimo problema veikia mokytojo profesijos prestižo kaitą?

Pastaruoju metu, svarstant mokytojų prestižo klausimą, Europoje vis dažniau keliama ir su prestižu glaudžiai susijusi pasitikėjimo problema. Anot A. Hargreaveso ir D. Shirley, Vakarų Europos šalyse esminiai mokytojo profesijos prestižo lūžiai susiję būtent su pasitikėjimo mokytojais ir abejonių jų profesionalumu klausimais, naujų atskaitomybės mechanizmų įvedimu. Valstybės, nuo praėjusio amžiaus 9-ojo dešimtmečio įvedusios centralizuotus ugdymo standartus, skatinusius mokyklų konkurenciją ir viešą jų reitingavimą, ėmėsi aktyviai reguliuoti švietimo kokybę. Dėl naujų technologinių galimybių pačioje XX a. pabaigoje pradėta platesnė mokinių pasiekimų duomenų analizė. Anot švietimo teoretikų, tai vedė į ugdymo turinio sričių ir uždavinių siaurinimą, orientavimąsi į tiksliai pamatuojamus dalykus. Suomų mokslininkas P. Sahlbergas šią pasikeitusią situaciją įvardijo specialiu terminu – „globalios švietimo reformos judėjimu“. Judėjimui būdingas mokymo ir mokymosi standartizavimas, testų laikymas pagrindiniu atskaitomybės ir kokybės vertinimo įrankiu, biurokratinės kontrolės stiprinimas, reformos modelių kopijavimas, o ne savų kūrimas. Tai dažnai kūrė situaciją, kai parodomasis kiekybiškai pamatuojamų rodiklių siekis tapo svarbesnis už patį ugdymą. Nuolatinė rezultatų kontrolė ir naujos veiklos vertinimo priemonės sukėlė pasitikėjimo mo-

kytojais krizę, iškreipė švietimo profesionalų darbo tikslus.

Kaip vienas ryškesnių tokios situacijos pavyzdžių pateikiama dažnai reformuojama Švedijos švietimo sistema. Tyrėjai pastebėjo, kad Švedijoje švietimo politika vis labiau ėmė skirtis nuo to, kas yra priimtina švietimo praktikams. Mokytojo profesija prarado patrauklumą. Problemą tyręs L. Svedbergas situaciją apibūdino kaip „audito visuomenės“ apraišką. Tokioje visuomenėje švietimo praktikai gyvena taip, tarsi būtų patekę į nuolatinę kaltinimų būseną, tapdami įvairiausių „patikrinimo ritualų“ įkaitais.

2019 metais paskelbti mokytojo profesijos statuso Latvijoje tyrimo rezultatai irgi parodė, kad patys mokytojai menkai vertina savo profesijos prestižą. Greta panašių žemo vertinimo motyvų, tokių kaip nepakankamas materialinis atlygis už darbą, didelis darbo krūvis, stresas ir pan., Latvijos tyrėjai pastebėjo ir Lietuvoje mažiau akcentuojamas priežastis. Latvijos mokytojai taip pat pabrėžė perteklinę jų darbo kontrolę ir autonomijos trūkumą.

2014 metais Lietuva dalyvavo tarptautiniame pasitikėjimo mokytojais tyrime. Tyrimo vadovas D. Finikas Lietuvą apibūdino kaip „posovietinę šalį, turinčią negilias demokratijos šaknis, aršiai besistengiančią sukurti demokratines institucijas, vakarietiško stiliaus ekonomiką ir aukštos kokybės švietimo sistemą menko pasitikėjimo, paveldėto iš sovietinių laikų, visuomenėje“. Neneigiant praeities antspaudo pasitikėjimui visuomenėje apskritai, suversti kaltę sovietinių laikų

palikimui vis tik neužtenka. Lietuvą šios pasaulinės tendencijos pasiekė su nedideliu vėlavimu. Išryškėjus demografinėi krizei ir veikiant ekonominiams veiksniams, 2003–2012 metais pradėta sparčiai pertvarkyti mokyklų tinklą, švietimo politikoje imtos diegti naujos vadybos priemonės: prasidėjo išorinis mokyklų vertinimas, ėmė veikti švietimo valdymo informacinė sistema, didesnę reikšmę įgijo standartizuoti mokinių pasiekimų matavimai ir pan. Šiandien atrodo, kad šie

modernūs švietimo stebėsenos instrumentai nepadarė lauktos teigiamos įtakos mokinių mokymuisi. Net atvirkščiai, VŠS 2013–2022 pripažinta, kad dabartinė mokyklų valdymo sistema yra per daug biurokratiizuota, neskatinanti kūrybingumo, susaistyta jau įsisenėjusių „griežtų valdymo reikalavimų ir kontrolės“ mechanizmų. O šie riboja švietimo praktikų pasitikėjimą savo jėgomis ir rodo nepasitikėjimą jais.

Kokiomis priemonėmis didinamas mokytojo profesijos prestižas Lietuvoje?

Apskritai, ne vienas tyrimas pasaulyje yra parodęs, kad mokytojo prestižas, statusas gali išaugti, jei valstybė imasi vykdyti tikslingą politiką. Kaip jau minėta, Lietuvoje dar 2012 metų pabaigoje valstybės lygiu pradėti kurti planai, kuriais siekta padidinti mokytojo profesijos prestižą.

Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. patvirtintos VŠS 2013–2022 pirmasis tikslas – pasiekti tokį peda-

goginių bendruomenių lygį, kai jų daugumą sudaro apmąstantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai. Siekiant įgyvendinti šiam tikslui siekti numatomas veiklos kryptis, 2016 m. švietimo ir mokslo ministras patvirtino Pedagoginių profesijų prestižo kėlimo programą. Pagal šiuose dokumentuose įtvirtintas nuostatas, per praėjusį nuo 2016 metų laikotarpį įgyvendintos įvairios priemonės. Jų rezultatus apibendrina Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos veiklos metinės ataskaitos:

4 lentelė. 2016–2020 m. svarbiausieji veiksmai, didinant mokytojo profesijos prestižą

1. Gabių ir motyvuotų asmenų pritraukimas į pedagogines profesijas	2016 metais parengtos ir su švietimo bendruomene plačiai diskutuotos Pedagogų rengimo, skyrimo, kvalifikacijos, veiklos vertinimo, atestacijos ir kvalifikacijos tobulinimo kaitos kryptys – švietimo įstaigų vadovų ir pedagogų kvalifikacijos, veiklos vertinimo ir tobulinimo sistemos pagrindas. 2020 m. vyriausybė iki 300 eurų padidino stipendijas, mokamas įstojusiesiems į valstybės finansuojamas pedagoginių studijų vietas, studijuojantiems be skolų. Parama numatyta ir daliai asmenų, pasirinkusių gretutines pedagogikos studijas. 2020 m. pedagogines studijų programas į savo prašymus pirmuoju prioritetu įtraukė beveik dukart daugiau stojančiųjų nei ankstesniais metais, o studijas pradėjo 901 pirmakursis (2019 m. – 429), iš jų 576 – valstybės finansuojamose vietose (2019 m. – 249).
2. Pedagoginių darbuotojų rengimo sistemos tobulinimas	2017 m. patvirtintas Pedagoginių ir psichologinių žinių kurso vykdymo tvarkos aprašas, skirtas asmenims, neturintiems pedagogo kvalifikacijos, bet norintiems dirbti pagal profesinio mokymo programas ir neformaliojo švietimo programas. 2018 m. pradėta vykdyti pirminio pedagogų rengimo pertvarka, įsteigiant 3 nacionalinius pedagogų rengimo centrus. Numatyta juose telkti geriausias tyrėjų ir dėstytojų pajėgas, įskaitant ir tarptautinę patirtį.
3. Pedagoginių darbuotojų kompetencijų tobulinimas ir sąlygų karjerai plėtra	2018 metais pradėtos finansuoti pedagoginės studijos dirbantiems pedagogams, siekiantiems įgyti antrą (kito dalyko arba kitos ugdymo srities) ar pedagogo kvalifikaciją. Tais metais šia galimybe pasinaudojo 429 asmenys.
4. Pedagoginių darbuotojų materialinės gerovės didinimas	Nuo 2016 m. pradžios ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, mokyklų vadovų tarnybinis atlyginimas padidintas vidutiniškai 3 procentais; mažiau uždirbusių pedagogų – padidintas daugiau. Nuo 2018 metų dviem etapais pradėtas diegti etatinis mokytojų darbo apmokėjimas, formuojant mokytojo etatą su 36 valandų darbo krūvio norma per savaitę. Nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. etatinis mokytojų darbo apmokėjimas įgyvendinamas visa apimtimi. Nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. mokytojų pareiginė alga padidinta vidutiniškai 10 proc., ikimokyklinio ugdymo mokytojų alga pakelta vidutiniškai 46 proc., priešmokyklinio ugdymo mokytojų – 30 proc. Šių pedagogų atlyginimai susilygino su bendrojo ugdymo mokytojų atlyginimais.
5. Pedagoginių darbuotojų darbo aplinkos ir sąlygų gerinimas	2016 metais, tęsiant mokyklų infrastruktūros atnaujinimą, nupirka apie 1 000 vnt. kompiuterinės technikos mokytojų darbo vietoms kompiuterizuoti. 2020 metais dėl pandemijos poveikio paskelbto karantino sąlygomis mokytojų aprūpinimas kompiuterine technika ypač išaugo.

Apie dar vienos programinės krypties – viešosios nuomonės formavimo ir komunikacijos – įgyvendinimą duomenų ataskaitose nepavyko rasti.

Pasitaiko įvairių jau įgyvendinamų priemonių vertinimų. Antai, nevienareikšmiškai vertinamas 2020 metų sprendimas skirti 300 eurų stipendijas stojantiejiems į pedagogines studijas. Gal ir tiesa, kad jis neturės didelės įtakos kaip veiksmas, skirtas tam tikrų specialybių mokytojų trūkumo problemai spręsti. Ši galimybė nepritraukė jaunuolių būtent į labiausiai reikalingų dalykų studijas, nes 2020 m. iš visų įstojusiu-

jų tik 24 asmenys priimti į programas, kur pedagogų trūkumas yra didžiausias: matematika, IT, chemija, biologija, fizika. Sunku šį veiksma vertinti ir kaip tikslinį labiau motyvuotų jaunuolių pritraukimą. Kita vertus, šis sprendimas parodė patį valdžios požiūrį, dėmesį pedagogo profesijos reikšmingumui.

Taigi, matome, kad imtasi tam tikrų priemonių pagal numatytas programas. Jos dažniausiai susijusios su reglamentuojančių dokumentų priėmimu arba aiškiai skaičiais pamatuojamu aplinkos gerinimu.

Kokiomis priemonėmis palaikomas mokytojo profesijos prestižas Europos šalyse?

Dalyje Europos šalių nereikia jokių specialių reformų, nes aukštas mokytojų prestižas yra išlikęs tradiciškai arba palaikomas ilgalaikėmis netiesioginėmis priemonėmis. Kai kuriose Europos šalyse, pavyzdžiui, Ispanijoje, Prancūzijoje, mokytojai nuo seno turi valstybės tarnautojų statusą, ir tai turėtų palaikyti šios profesijos patrauklumą.

Pastarųjų metų lyginamosios apžvalgos (TALIS tarptautinis mokytojų tyrimas, EURYDICE) liudija, kad dėl mokytojų trūkumo problemos daugelyje Europos šalių imamasi įgyvendinti panašias į Lietuvoje vykdomas reformas, skirtas didinti mokytojo profesijos patrauklumą. Tarp jų svarbiausios yra:

- mokytojų darbo užmokesčio didinimas;
- kitų darbo sąlygų mokytojams gerinimas, pavyzdžiui, mokinių skaičiaus klasėje mažinimas;

- pagalbos, teikiamos mokytojo karjeros pradžioje ar mokytojams, patiriantiems sunkumų, sistemos kūrimas;
- mokytojų rengimo pertvarkos ir tobulinimo priemonės;
- priemonės, kuriomis siekiama įdarbinti aukštesnės kvalifikacijos, aukštesnio išsilavinimo mokytojus;
- mokytojų vertinimo tobulinimas;
- platesnių galimybių sudarymas mokytojams dalyvauti priimančiam sprendimus dėl švietimo reformų;
- mokytojo profesijos įvaizdžio visuomenėje gerinimas.

Viena iš šalių, kuriose mokytojų prestižas palaikomas pastoviomis ilgalaikėmis priemonėmis, yra Suomija. Nepaisant to, kad Suomijoje mokytojo prestižas nuo seno išlaiko aukštą poziciją, keletą dešimtmečių buvo vykdoma kompleksinė politika, kuri davė gražių rezultatų – šalyje mokytojo profesija yra tikrai prestižinė:

9 pav. Mokytojo profesijos prestižą Suomijoje padidinusios priemonės

<p>Kvalifikacinė sąlyga norintiems dirbti mokytoju – magistro laipsnis</p>	<p>• Helsinkio universiteto profesorius: „Mes nenorime ugdyti mokytojų, kurie tiesiog perimtų kažkieno idėjas arba tiesiogiai jomis naudotųsi. Mes nesitikime, kad mokytojai taps tyrėjais klasikine prasme, veikiau jie turėtų kritinį ir analitinį mąstymą pritaikyti savo praktinėje veikloje.“</p>
<p>Mokytojui suteikta platesnė autonomija, atsisakant išorinio mokytojų veiklos vertinimo</p>	<p>• Švietimo profesinės sąjungos specialusis patarėjas: „Mes pasitikime savo mokytojais. Mokytojų veiklos priežiūra yra minimali, mokytojų vertinimo praktiškai nėra. Mes nelyginame mokyklų, mokyklos nesivaržo, nekonkuruoja tarpusavyje, ir tai susiję su pagarbos mokytojams pripažinimu.“</p>
<p>Laikomasi nuostatos, kad mokytojai yra profesionalai, mokymo ekspertai, turintys laisvę ir pareigą taikyti bendrąją programą tik kaip orientacinę sistemą</p>	<p>• Nacionalinės švietimo tarybos kancleris: „Mūsų ugdymo turinyje nėra jokių privalomų standartų, pamokų planų. Daugiau kalbame apie vertybes, didaktiką, darbo kultūrą. Bendrosios programos šerdis – mokinio, kaip žmogaus, kaip piliečio ūgtis.“</p>
<p>Atsisakyta mokinių pasiekimų išorinio vertinimo sistemos, išskyrus egzaminus, laikomus baigiant vidurinio ugdymo programą</p>	<p>• Bendrojo ugdymo mokyklos mokytojas: „Mes nelyginame. Tai kelia baimę, tai kelia stresą. Jei lyginsime, prarasime kūrybingumą ir visus su juo susijusius dalykus.“</p>

Pagrindinis aukštos kvalifikacinės sąlygos mokytojams nustatymo motyvas Suomijoje – noras taikomuosius mokslinio tyrimo ir analizės gebėjimus taikyti kasdieniame darbe. Pavojus sumažinti reikalingų mokytojų skaičių, įvedus tokią aukštą kvalifikacinę kartelę, buvo realus. Tačiau padidėję išsilavinimo reikalavimai pakėlė profesijos prestižą.

Aukštesnė mokytojų kvalifikacija sukūrė pasitikėjimo pagrindą. Įgyvendinant ugdymo programas, Švietimo ministerija pasitiki savivaldybėmis, savivaldybės pasitiki mokyklomis, o mokyklos pasitiki mokytojais, kurie gali atlikti darbą taip, kaip naudingiausia jiems ir mokiniams. Mokytojai neprivalo laikytis bendrai siūlomų strategijų, metodikų, o patys sugalvoja savo „receptus“. Be to, jie neprivalo siekti standartiniais rodikliais apibrėžtų išorinių tikslų, o palaikyti konkrečius mokinių poreikius ir interesus. Taip jaunų žmonių akyse pelnomas mokomosios veiklos patrauklumas.

Susiklosčius tokiai situacijai, nėra standartizuotų mokinių testų, reitingų, lyginimo ar konkurencijos tarp mokinių ar mokyklų. Taip išvengiama mokytojų nuostatos ruošti patikrinimui („rengti egzaminui“). Kadangi didžioji dauguma mokinių lanko arčiausiai namų esančias mokyklas, veikia natūrali integracija tarp skirtingų gebėjimų ir socialinio ekonominio konteksto mokinių.

Patys suomiai pastebėjo, kad šių principų įgyvendinimas pakenkė tarptautiniu lygiu matuojamai šalies ugdymo kokybei – Suomijos mokinių PISA rezultatai prastėjo 2009 ir 2012 m. Tačiau jie klausia, kas yra svarbiau – kiek prastesni tarptautinių testų rezultatai ar valstybės ir visuomenės pasitikėjimas mokytojais?

Dalį šių nuostatų perėmė ir **Estijos** švietimo sistema. Estijos švietimo ir mokslo ministrė Mailis Reps laikosi nuomonės, kad nurodinėti mokytojams, kaip reikia mokyti, yra neprasminga. Ministerija ir išorės ekspertai gali pasiūlyti įvairių sprendimų, įrankių, kurie gali palengvinti mokytojų darbą. Jei mokytojai pasitikės naujovės nauda, tada ji bus priimta.

Kokie galėtų būti tolesni žingsniai, keliant mokytojo profesijos prestižą?

Keliant mokytojo profesijos prestižą, pagrindinės gairės artimiausiai ateičiai jau yra numatytos **XVIII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje**. Joje deklaruojama, jog „svarbu, kad mokytojo profesija taptų perspektyvi ir jauni žmonės matytų prasmę rinktis mokytojo kelią.“ Programoje yra net specialus projektas „Patraukli mokytojo darbo vieta ir pedagogų rengimo ekselencijos centrai“. Kuriant patrauklią darbo vietą, numatytas ne tik tapatus atlygis, parama mokytojui vykdant ugdymo procesą, didesnės karjeros, tobulėjimo ir individualių sprendimų galimybės, smulkmeniškos administracinės naštos mažinimas.

Bet negalima jų versti kažką daryti priverstinai, nes net ir gera idėja gali susilaukti atmetimo reakcijos. Siekdama pritraukti į mokytojo profesiją kuo geresnį jaunimą, Estijos vyriausybė skyrė specialias stipendijas studijuojantiems – tačiau ne visiems, pageidaujantiems studijuoti universiteto pedagogikos kryptyje, o tik geriausiai baigusiems bendrojo ugdymo programas.

Airijoje gana aukštą mokytojo profesijos prestižą leido palaikyti taip pat sisteminis požiūris. Airijos specifika – lyderystę, atsakomybę už mokytojų veiklos stebėseną ir kokybę prisiima Mokymo taryba (angl. *Teaching Council*). Ši dar 2001 m. kaip specialus padalinys įsteigta taryba prie mokytojo profesijos prestižo didinimo prisideda pirmiausia skatindama griežtus profesinius standartus. Ji parengė ir 2012 m. paskelbė naują Mokytojų profesinio elgesio kodeksą, kuriame buvo atsivėlęta į kintančią situaciją ir Airijos visuomenės suinteresuotųjųusių poreikius.

Dar vienas vertas dėmesio pavyzdys – 2009 m. **Norvegijos** vyriausybės GNIST programa, paremta partneryste su visomis švietimo sektoriaus suinteresuotosiomis šalimis, įskaitant mokytojų rengimo institucijas, mokyklų savininkus, profesines sąjungas. Programa siekia padidinti mokytojo profesijos patrauklumą ir paskatinti susidomėjimą šia profesija. Tarp programos priemonių buvo ir didesnis dėmesys žiniasklaidai, pokyčiai mokytojų rengimo ir kvalifikacijos sistemose, įdarbinimo klausimai. Programos ypatybė – tai ne tik vienašalė ministerijos programa, bet daugiašalis visų partnerių pasirašytas susitarimo dokumentas apie suderintus veiksmus. Todėl nenuostabu, kad per trejetą metų įvyko reikšmingas pokytis viešinant žiniasklaidoje pozityvią informaciją apie mokytojus (nuo maždaug 30 proc. iki maždaug 70 proc. visos informacijos), o stojančiųjų į universitetų pedagoginių kryptių studijas skaičius išaugo maždaug 45 procentais.

Ne mažiau svarbus įsipareigojimas – keisti bendravimo su mokytojais ir mokyklomis kultūrą, ją grįsti pasitikėjimu ir sutarimu dėl tikslų, laisve kurti. Tik nei pačioje programoje, nei jos įgyvendinimo priemonių plane nėra konkrečių priemonių, skirtų įgyvendinti būtent šį konkretų įsipareigojimą – stiprinti pasitikėjimą mokytoju.

Nacionalinio, savivaldybių lygmens švietimo politikos formuotojai ir administratoriai galėtų imtis šių priemonių, skirtų mokytojo prestižui didinti:

1. Kelti mokytojų kvalifikacijos reikalavimus, kad mokyklose įsidarbintų aukštesnį kvalifikacinį laipsnį turintys mokytojai. Vertindami aukštesnę kvalifikaciją, politikos formuotojai pareikštų savo nuomonę apie išsilavinimo vertę ir mokytojams reikalingas savybes.

2. Daugiau investuoti į mokytojų pirminio rengimo kokybę ir nuolatinio profesinio tobulėjimo galimybes. Mokytojų rengimas ir profesinis tobulinimas turėtų padėti sustiprinti įrodymais grįstos praktikos veiksmingumą, mokytojų kūrybingumą, savarankiškai taikant ugdymo programas.

3. Vykdyti materialinių mokytojo darbo sąlygų gerinimo politiką – peržiūrėjus darbo krūvio sandaros ir etatų formavimo principus, užtikrinti stabiliai augantį atlygį ir kitas socialines garantijas.

4. Skatinti teigiamo mokytojo profesijos įvaizdžio stiprinimą žiniasklaidoje: plačiau informuoti visuomenę apie mokytojo vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje, geriausius mokytojus, aukštus mokytojų darbo pasiekimus, mokytojų pasiekimų įvertinimą (nuo 1998 m. geriausiems šalies mokytojams skiriamos Metų mokytojo premijos, nuo 2010 m. įsteigtos Meilės Lukšienės premijos laureatus, regioninio lygmens geriausių mokytojų apdovanojimo renginių dalyvius).

5. Įgalinti mokyklas turėti daugiau savarankiškumo vykdančią ugdymo programą. Išlaikant reikalavimus, susijusius su pagrindiniais ugdymosi rezultatais, mokytojams turėtų būti suteikta galia ir parama, kad šie rezultatai būtų pasiekiami naudojant vietinėms aplinkybėms pritaikytus metodus ir priemones.

6. Stiprinti pasitikėjimą mokytoju. Užuoat kontroliavus mokytojus įvairiomis veiklos ir rezultatų vertinimo priemonėmis, kurios dažnai iš priemonės tampa tikslu, jas paversti diagnostikos įrankiais, kurie leistų įsivertinti, o ne būti įvertintiems ir palygintiems.

7. Nesivadovauti mintimi, kad vienašališkai tvirtinami mokytojo veiklą ir jos rezultatus reglamentuojantys dokumentai bus priimami kaip gėris ir veiks tobulai. Susitarimai dėl įvairių programinių dokumentų nuostatų vykdymo turi būti tikri susitarimai, o ne tik pritarimai.

Mokytojai ir jiems atstovaujanti organizacija galėtų imtis šių priemonių, skirtų mokytojo prestižui didinti:

1. Pradėti kelti aukštesnius reikalavimus sau, nes mokytojo profesijos prestižas prasideda nuo paties pedagogo savivertės. Išorės priemonės, t. y. reformos ar sistemos pokyčiai, padės nedaug, jei nebus tikėjimo savo atliekamos veiklos visuomenine reikšme.

2. Suprasti, kad svarbiausi profesijos įvaizdžio kūrėjai yra patys mokytojai. Svarbu, kokią informaciją apie save, savo veiklos sąlygas ir rezultatus jie teikia kitiems. Todėl darbų rezultatų, o ne veiklos konteksto viešinimas turėtų būti svarbūs žingsniai, galintys paskatinti prestižo kilimą.

3. Greta reikalavimų gerinti darbo sąlygas, kelti atlyginimus, mokytojams reikia siekti lygiavertiškai įsitraukti ir palaikyti diskusiją tose srityse, kuriose jie yra vieninteliai profesionalai. Tik aktyvi pozicija ugdymo turinio kūrimo ir įgyvendinimo klausimais gali aiškiai parodyti, kad mokytojai yra kūrėjai, o ne tik politikų ar švietimo administratorių sukurtų įsakymų, instrukcijų vykdytojai.

Šaltiniai

1. Bilbokaitė R., Bilbokaitė I. Pedagogų įvaizdis žiniasklaidoje: faktai be simbolių. Jaunųjų mokslininkų darbai, Nr. 2 (23), 2009.
2. Dolton P., Marcenaro O., de Vries R., She P. Global teacher status index 2018 / The Varkey Foundation, 2018. (www.varkeyfoundation.org).
3. Jevsejevienė J., Paurienė V. Kaip didinti mokytojų profesionalumą? Švietimo problemos analizė. 2014 gruodis, Nr. 16 (121).
4. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Dėl Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo“.
5. Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. XIV-72 „Dėl aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.
6. Mokytojo paveikslas žiniasklaidoje: viešasis diskursas ir situacijos vertinimas. Švietimo naujienos, 2018-05-08 (prieiga per internetą: <https://www.svietimonaujienos.lt/mokytojo-paveikslas-ziniasklaidoje-viesasis-diskursas-ir-situacijos-vertinimas/>).
7. Paula L., Priževoičė I. The status of the teaching profession in Latvia: Views of the teachers. - Problems of education in the 21st century Vol. 77, No. 1, 2019.
8. Pilietinės galios indeksas 2019. Pilietinės visuomenės institutas, 2020 (prieiga per internetą: http://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2020/05/PGI_2019metai.pdf).
9. Pranckūnienė E. Pasitikėjimo lūžiai mokytojų ir mokyklų vadovų profesiniame gyvenime. Mokslų daktaro disertacija. Kaunas, 2018.
10. Study on Policy Measures to improve the Attractiveness of the Teaching Profession in Europe. Volume 2. - European Union, 2013.
11. Švietimo ir mokslo ministro 2016 m. lapkričio 22 d. įsakymas Nr. V-1032 „Dėl pedagoginių profesijų prestižo kėlimo programos patvirtinimo“.
12. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2016–2020 metų veiklos ataskaitos (prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/web/lt/veikla/ministerijos-veiklos-ataskaitos>).
13. TALIS 2018. Ataskaita. Vilnius, 2020.
14. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Eurydice Report - Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2021 (prieiga per internetą: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teachers-europe-careers-development-and-well-being_en).
15. Zablackė R. Kokias karjeros galimybes turi mokytojai? Švietimo problemos analizė. 2020 gruodis, Nr. 9 (187).

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padaliniių specialistams, mokyklos bendruomenei ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Leidiniai skelbiami internete adresais: <https://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/svietimo-problemos-analizes/2012-metu>; <https://www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/veiklos-sriitys/svietimo-politikos-analize>; <https://www.nsa.smm.lt/bendruju-reikalu-departamentas/leidiniai/naujausi/>.

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (ricardas.alisauskas@smm.lt). Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes, prašome kreiptis į Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vyresniąją specialistę Eveliną Raudytę-Lipeikienę (el. p. evelina.raudyte-lipeikiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1120).

Analizę parengė **Evaldas Bakonis**, Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Švietimo politikos analizės ir tyrimų skyriaus vedėjas.

Konsultavo: **Egidija Nausėdienė**, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Mokymosi visą gyvenimą departamento Pedagogų veiklos skyriaus patarėja, **dr. Rita Dukynaitė**, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vyriausioji patarėja.

Svarbūs žingsniai didinant mokytojo profesijos prestižą

Redaktorė *Anželika Tekutienė*
Maketavo *Valdas Daraškevičius*

2021-06-29.

Išleido Nacionalinės švietimo agentūros Bendrųjų reikalų departamento Aprūpinimo ir leidybos skyrius, K. Kalinausko g. 7, LT-03107 Vilnius